

1. Van vrijheid naar gebondenheid

Na een lang en intensief gesprek vertrek ik vol gevoelens van teleurstelling. Hij was erg dankbaar voor het feit dat ik hem speciaal ben komen opzoeken in de gevangenis. John heeft me er verschillende keren voor bedankt. En ... het gesprek is goed verlopen. Hij heeft me dingen toevertrouwd die 'ik niet eerder heb verteld aan een ander' – zo zei hij.

Waarom dan toch zo'n sombere stemming? Mogelijk omdat hij, ondanks zijn waardering en dankbaarheid, heeft aangegeven dat hij zijn leven niet wil veranderen ... omdat hij het al zo vaak heeft geprobeerd. De verslaving blijft aan hem trekken! Zou dat de reden zijn? Of is het omdat mijn hoogmoed me in de greep heeft? Ik wil toch graag mensen veranderen ... maar het lukt niet!

Alle twee zitten we gevangen. John is gebonden aan de middelen die nodig zijn om de werkelijkheid te ontvluchten. Ik zit vast aan mijn eergevoelens die bekend staan als 'hoogmoed'. De zelfreflectie zorgt voor ongemakkelijke gevoelens bij mij.

De makkelijkste manier om daarmee om te gaan, is om de aandacht te richten op de ander en te denken dat het verlaafd zijn aan 'verdovende middelen' erger is dan 'hoogmoedige gedachten' waarbij het om mijn eigen ik draait.

Maar ... dat helpt niet verder. De Schrift maakt daar geen onderscheid in. De Heere is haarscherp wanneer Hij in Zijn Woord zegt: 'En al wat uit het geloof niet is, dat is zonde.'⁴ Hoogmoed én het gebruik van verslavende middelen kunnen beide niet 'uit het geloof zijn'. Dus: samen staan we schuldig. Hij met zijn verslaving en ik met mijn hoogmoed. Toch roept het vragen op. Hoe komt het dat er sprake is van gebondenheid aan onze zonde? Wat is de diepste reden? Is er verschil in gebondenheid tussen John en mij? Met andere woorden: Is de ene gebondenheid erger dan een andere vorm? Wat zijn de gevolgen en hoe kun je de schade ervan beperken?

Schepping in vrijheid

God scheidt de wereld en als hoogtepunt creëert Hij op de zesde dag de mens, zowel man als vrouw. Hij vormt ze zodanig dat ze worden geschapen 'naar Zijn beeld'⁵. De mens lijkt op God. Zowel in Adam als in Eva kun je Gods beeld zien. Als je Adam en Eva ontmoet, zou je iets van God tegenkomen. Adam en Eva stralen iets Goddelijks uit. Wanneer de mens is geschapen, gebeurt er iets bijzonders. God zegent de mens! Dat is het bijzondere. Zegenen betekent letterlijk 'goed zeggen'. God gaat, nadat Hij Adam en Eva geschapen heeft, iets 'goed zeggen' tegen hen. Hij

4. Rom. 14:23

5. Gen. 1:27

zegt ze: 'Weest vruchtbaar ... vermenigvuldigt ... vervult de aarde.'⁶ De twee-eenheid (Adam en Eva) ontvangt Gods zegen. Nee, niet Adam alleen of Eva alleen, maar de mens die geschapen is naar Gods beeld. Deze twee mensen vormen met elkaar een eenheid: twee-eenheid. De twee-eenheid krijgt een extra accent doordat in Genesis 1 zowel over de mens (Adam én Eva) als over 'hen' (meervoud) wordt gesproken

Vruchtbaar zijn, vermenigvuldigen en de aarde vervullen. Dat is de zegen die de Heere hun geeft. En als de Schepper dan alles overziet, ziet Hij dat alles 'zeer goed' is. Hij plaatst de mens in de hof van Eden om deze hof te bouwen en te bewaren.⁷

In deze hof staan twee bomen: de boom van het leven en de boom van de kennis van goed en kwaad. De Heere zegt dat ze van alle bomen vrij mogen eten, behalve van de 'boom van de kennis van goed en kwaad'. Daar mogen ze niet van eten. Wanneer ze dat wel doen, zullen zij de dood sterven. Letterlijk staat er: 'stervende sterven'.

Is dat een beperking van de vrijheid? Nee, in het geheel niet. In de dogmatiek – de leer van de kerk – staat dit gebod bekend als het 'proefgebod'. Geen beperking van de vrijheid, maar een gebod om de mens te toetsen. De Heere heeft de mens niet als een machine of als een robot gemaakt.

6. Gen. 1:28

7. Gen. 2:15

Wanneer dit wel het geval was, zou het niet nodig zijn om een proefgebod te geven. Dan zou de mens geschapen zijn als machine die God automatisch dient. Met een robot of machine kan je geen relatie hebben. En juist die relatie wil de Heere. Hij wil dat de mens hem niet automatisch dient, maar totaal vrijwillig. De mens is geschapen als een persoon die dingen ervaart, beleeft, voelt en zelf in staat is om te denken en keuzes te maken. Adam en Eva mogen van alle bomen eten, behalve van de 'boom van de kennis van goed en kwaad'. Optimale vrijheid om de Heere te dienen.

De aartsleugenaar

Dan komt satan op de mens af in de vorm van de listige slang. Het eerste wat de duivel doet, is het verdraaien van Gods woorden. Dat is de eerste list die hij toepast. De Heere heeft gezegd: Van alle bomen mag je eten, maar niet van de 'boom van de kennis van goed en kwaad'. De duivel stelt de vraag of het waar is wat de Heere heeft gezegd, namelijk dat je niet mag eten van alle bomen in deze hof. Hij verdraait Gods Woorden. De Heere had gezegd 'Van alle bomen mag je eten, maar ...' en satan zet er één klein woord tussen, namelijk 'niet'. Wat is het verdraaien van woorden een valse tactiek! Geen openlijke ontkenning, maar het verdraaien van woorden zodanig dat de ander (in dit geval God) verdacht wordt gemaakt. Dat gaat ten koste van de relatie en dat is precies wat satan wil.

Eva antwoordt door te zeggen dat de Heere dat niet heeft gezegd, maar dat God heeft gezegd dat ze van de bomen mogen eten, maar niet van de boom in het midden van de hof. Daarvan mogen ze niet eten en die boom mogen ze niet aanraken, anders sterven ze. Nu gaat de duivel over op een andere tactiek. Openlijk valt hij Gods woorden aan. Het is niet waar! 'Gij zult de dood niet sterven', zegt hij. Hij verklaart: 'Het is niet waar wat God heeft gezegd.'

De Heere Jezus zegt over de duivel dat hij een mensenmoordenaar is vanaf het begin en dat er geen waarheid in hem is. Sterker nog: hij is een leugenaar en de vader ervan.⁸ Hoe duidelijk blijkt dit in het gesprek met Eva. Openlijk liegt hij door te zeggen dat God de waarheid niet heeft gesproken. De inhoud van het 'ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven' wordt ontkend. 'Gij zult de dood niet sterven.' Op deze wijze probeert satan de relatie tussen God en mens kapot te maken.

Zondeval

Veel jongeren vinden dit een moeilijk gedeelte in de Bijbel. De reactie kan dan zijn: 'Als de Heere het niet heeft gewild dat de mens zou vallen in de zonde, zou Hij dat toch hebben kunnen voorkomen?' Ja, dat had gekund, namelijk door een machine te maken. Maar, met een machine kun je geen

8. Joh. 8:44

relatie hebben en dat is wat de Heere God wil hebben met de mens ... een relatie!

Sommige jongeren reageren met: 'Ja, maar waar komt dan de twijfel bij Eva vandaan? Als Eva goed is geschapen, zal ze toch niet twijfelen?!' Dat roept de vraag op of het twijfel is bij Eva of dat er iets anders achter zit, namelijk een bewuste keus. Dat geldt overigens ook voor Adam. Is het twijfel die hun hart in beslag neemt ... of is het een bewuste keus die ze nemen?

Een voorbeeld. Iedereen maakt elke dag verschillende keuzes. Iemand gaat naar school of naar het werk. Dat is een keus. De persoon kan er ook voor kiezen om te spijbelen of zich 'af te melden' van het werk. Deze keus wordt niet ingegeven door twijfel, maar is een vrijwillige keus. Dankzij wet- en regelgeving worden de gevolgen van dergelijke foute keuzes op negatieve wijze beloond. De scholier die blijft spijbelen, zal straf ontvangen om ervoor te zorgen dat het spijbelgedrag vermindert. Zo wordt de werknemer die regelmatig niet op komt dagen en zijn gedrag na diverse vermaningen niet verandert, negatief beloond door zijn ontslag. Op die manier worden pogingen gedaan om de negatieve keuzes zoveel mogelijk in te perken. Tegelijkertijd blijft iedereen verantwoordelijk voor de gemaakte keus. Sommige keuzes zijn duidelijk te maken, zoals het wel of niet naar school of werk gaan.

Er zijn situaties waarin de persoon wel een keus maakt,

maar waarin minder duidelijk is dat er een keuze aan ten grondslag ligt. Een voorbeeld: stel dat een scholier een goede leraar heeft die betrokken is op de leerlingen. Op een gegeven moment komt er iemand naar de leerling toe en zegt tegen hem: 'Die leraar is niet te vertrouwen en geeft slecht les.' Dan staat de leerling voor de mogelijkheid om aan deze 'lastering' toe te geven en te zeggen: 'O, dat wist ik niet ...' Dat is optie 1. De leerling kan ook zeggen: 'Je kletst. Ik ken die leraar heel goed en weet dat je onzin spreekt en dat je die man alleen maar verdacht wilt maken.' Dat is optie 2. Bij deze optie kiest de leerling ervoor om de relatie met de leraar goed te houden en op te komen voor de leraar. In de eerste optie maakt de leerling de keuze om de relatie met de leraar onder druk te zetten.

Adam en Eva zijn volkomen vrij. Geen machines of robots, maar mensen met keuzemogelijkheden. Ze kunnen opkomen voor de relatie met God door tegen de duivel te zeggen: 'Ik ken mijn Schepper en weet dat Hij me goed heeft gemaakt. We hebben een prachtige relatie. Hij heeft gezegd dat we van die boom niet mogen eten, want anders zullen we de dood sterven. Ik twijfel niet aan Zijn Woorden.' Punt! Dat heeft de mens niet gedaan. Een zelfgemaakte keuze.

Satan doet er nog een schepje bovenop. De naam van de boom is: 'de boom van de kennis van het goed en het kwaad'. Blijkbaar is het een boom die onderscheid maakt

tussen goed en kwaad. Dat grijpt de aartsleugenaar aan. 'God weet, dat ten dage als gij daarvan eet, zo zullen uw ogen geopend worden, en gij zult als God wezen, kennende het goed en het kwaad.'⁹

Na het verdraaien van Gods woorden, gaat satan ze openlijk tegenspreken. Tot slot komt hij met een arglistige redenering. Deze kunnen we als volgt ontleden:

- 'God weet ...': hier wordt de goedheid van God volledig ter discussie gesteld. God heeft blijkbaar bepaalde bijbedoelingen. Bijbedoelingen die Hij niet openlijk (transparant) heeft gecommuniceerd. God wordt in de verdachtenbank gezet.
- 'zo zullen uw ogen geopend worden': de verdachtenbank ... daar gaan de schijnwerpers zich op richten. Jullie ogen zullen echt worden geopend. Dan zien jullie wat de realiteit van het leven is. Een realiteit die je ervan overtuigt dat ...
- 'gij zult als God wezen': op het moment dat je van de vruchten van die boom gaat eten, ga je door een andere bril kijken. Dan ga je als het ware door de ogen van God kijken naar de realiteit van het leven. Je kunt als God wezen. Nu vertonen jullie het beeld van God, maar dan kijk je door Gods bril naar de realiteit en dat is ...

9. Gen. 3:5-7

- ‘kennende het goed en het kwaad’: dan weet je het onderscheid tussen goed en kwaad. Net als God! Hij weet wat goed is en wat kwaad is. Kijk maar naar die boom!!! En kijk eens naar die prachtige vruchten ... Als je daarvan eet, zal je net als God weten wat goed en kwaad is.

Gebonden

‘En de vrouw zag ... en at.’

‘... en zij gaf ook haar man ... en hij at.’

‘Toen werden hun beider ogen geopend ...’

Gebonden!

Slaaf!

Verslaafd ... aan middelen die de werkelijkheid ontvluchten. Het is de naaktheid van het menselijk bestaan die we ontvluchten (verslaafdheid). Er komen vijgenboombladeren aan te pas. Grote bladeren die de naaktheid en de schande daarvan onzichtbaar maken of verbloemen.

Er ontstaat een nieuwe gehoorzaamheid, namelijk richting de duivel. De mens zit vast in de klemmen van zijn wil. De mensenmoordenaar en aartsleugenaar!

Het is de einde van de vrijheid zoals de Schepper deze heeft gewild. De mens verbreekt de relatie met zijn Maker. De Leraar heeft verdriet omdat de leerling gehoor geeft aan de ‘aartsleugenaar’. Wat een pijn in het hart van de Schepper ... van de Leraar ... van God!

Gevolgen

De gevolgen zijn ingrijpend. Het leven van Adam en Eva verandert radicaal. Ze verbergen zich voor de Heere. Nee, ze gaan niet naar hun Schepper toe om te belijden wat ze fout hebben gedaan. Ze gaan Hem niet zoeken. Nee, ze kruipen weg als ze Hem horen in de hof door het geruis van de wind. Wat doet de Heere? De alwetende God gaat de mens opzoeken. Zijn stem klinkt door de hof: 'Waar ben je?' Dat is het grote wonder van Gods genade. Hij laat de mens niet in de steek, ook al zou dat heel eerlijk zijn. Hij wandelt door de hof en zoekt! God zoekt! 'Waar ben je?'

Als Adam voor de dag komt, begint hij zich te verontschuldigen. Hij vreest vanwege zijn naaktheid, zo vertelt hij. Maar, dat is niet de werkelijke reden. Adam vertelt niet alles. Pijnlijk liefdevol confronteert de Heere hem met wat er is gebeurd. Helpend. Hij maakt het Adam wat makkelijker door openlijk de vraag te stellen. Heeft hij soms gegeten van de boom 'van welke Ik u gebood, dat gij daarvan niet eten zou?'

En dan blijkt dat Adam gevangen zit in de tang van satan. Jezus zegt later tegen de mensen: 'Gij zijt uit de vader den duivel, en wilt de begeerten uws vaders doen.'¹⁰ Adam wil doen wat satan doet, namelijk liegen. Hij gaat de schuld buiten zichzelf houden en wijst naar de Heere Die hem deze vrouw

10. Joh. 8:44

heeft gegeven. Eva is de schuldige en wanneer de Heere hem Eva niet had gegeven, was het allemaal niet gebeurd. Hoe pijnlijk moet dit geklonken hebben. Gods toorn ontvlamt niet tegen Adam, ondanks het feit dat God vals wordt beschuldigd. Sterker nog: de Heere buigt zo diep dat Hij als het ware naast Adam gaat zitten en Zich vervolgens tot Eva wendt. ‘Wat is dit, dat u gedaan hebt?’

Persoonlijk vind ik Eva eerlijker dan Adam. Tegelijkertijd doet Eva hetzelfde en ook zij schuift de schuldvraag door. ‘De slang heeft mij bedrogen en ik heb gegeten.’ Daar stopt het onderzoek. Adam en Eva erkennen geen van beiden hun fout. Adam legt de schuld bij God (en Eva) en Eva richt de schijnwerpers op de slang.

Verslaafd aan middelen die de werkelijkheid ontvluchten. Een van de middelen die volledig past bij satan is de leugen, inclusief verdachtmakerij. Hij wordt niet voor niets door Jezus de aartsleugenaar genoemd. De werkelijkheid is dat Adam en Eva schuldig staan tegenover God. Door te liegen miskennen ze deze werkelijkheid en scheppen ze daarmee een schijnwerkelijkheid: de ander heeft het gedaan en niet ik!

Sinds de zondeval zit deze houding diep in de mens geworteld. Altijd weer de neiging om de werkelijkheid te ontvluchten en de grote schuldvraag buiten onszelf te leggen. Het is de ‘ja-maar-houding’. Iedereen doet eraan mee. De kerkmens wordt regelmatig gewezen op de schuld

tegenover de Heere, maar reageert met: 'Ja, maar we zijn in zonden ontvangen en geboren.' De persoon die al geruime tijd verslaafd is aan drugs, zegt: 'Ja, maar ik heb heel veel meegemaakt in mijn leven ... ik weet dat het niet goed is, maar ... ik kan er niet van afblijven.' In de hoogopgelopen ruzie zijn deze verwijten te horen: 'Ja, maar de ander ...'

Belofte

Het onderzoek is ten einde. De Heere stelt geen vragen meer. De eerste die wordt aangesproken is de slang. Het dier zelf is vervloekt en vanaf dat moment zal de slang op de buik moeten kruipen.

En de mensenmoordenaar? De aartsleugenaar? Hij zal het onderspit gaan delven. Zijn kop zal worden vermorzeld. Er zal vijandschap komen tussen de satan en Eva, tussen 'uw zaad en tussen haar Zaad; Datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult Het de verzenen vermorzelen.'¹¹

Hier stralen de lichtbundels van Gods genade. Al wil de mens de relatie met zijn Schepper verbreken, de Heere wil dat niet. God heeft de mens niet over voor de listen, de klemmen van de mensenmoordenaar. Gods waarheid kan niet samengaan met de leugen.

God zal ervoor zorgen dat de duivel niet het laatste woord zal hebben. Hij zal sneuvelen. Dat zal gedaan worden door het zaad van Eva, namelijk Jezus Christus Die uit haar nako-

11. Gen. 3:15

melingen geboren zal worden. Er zal niets meer van satan overblijven!

Wel zal hij alles op alles zetten om 'de verzenen te vermorzelen'. In de Zuid-Afrikaanse Bijbel staat: 'jy sal hom in die hakskeen byt'. Satan zal de achillespees te pakken krijgen. Dat is pijnlijk en heeft gevolgen voor het functioneren, maar het is van tijdelijke aard. Uiteindelijk is Jezus de Overwinnaar!

Conclusie

Laten we op grond van het voorgaande enkele conclusies trekken. Bij het doornemen van de conclusies wil ik je vragen om erover na te denken en aan te geven of je het wel of niet eens bent met de conclusie. Ik kom tot de volgende conclusies:

- *De mens als twee-eenheid is in volkomen vrijheid geschapen met eigen keuzemogelijkheden. Niet als een machine, maar als een wezen dat kan kiezen.*
- *De mens heeft er bewust voor gekozen om de satan te volgen. Daardoor is de mens geen slachtoffer, maar dader.*
- *Sindsdien ben ik (mens) eropuit de werkelijkheid te ontvluchten. Ten diepste is dat wat verslaving doet.*
- *God zoekt de mensen op en heeft hen niet over voor de klauwen van de mensenmoordenaar, de aartsleugenaar. Hij wil een relatie met de mensen.*
- *God belooft overwinning, door de verdienste van Jezus Christus.*

Wat maakt het verschil?

Terug naar het begin. We zijn allebei verslaafd: John aan de verdovende middelen en ik aan mijn hoogmoed. Diep in mij voel ik de gedachte opkomen: Ja, maar ik bedoel het goed met hem en dat kan hij niet zeggen. Op deze wijze wil ik me rechtvaardigen ... alsof mijn hoogmoed in ieder geval beter is dan zijn verslaving aan drugs.

Het is een redeneringswijze die niet in overeenstemming is met de werkelijkheid. Op dat moment zijn we beiden verslaafd en ontvluchten we de werkelijkheid. We handelen geen van beiden uit het geloof en staan daarbij schuldig tegenover de werkelijkheid zoals God deze heeft gewild.

Het is deze werkelijkheid die we beiden ontvluchten, omdat we deze niet willen erkennen. Ten diepste omdat we beiden luisteren naar de aartsleugenaar die ons altijd weer influistert: 'Ja, maar ...'

Wat maakt het verschil? Ik weet het, want ik heb de Bijbel als Gods Woord waarin ik geloof. Ik weet dat de Bijbel me duidelijk voorhoudt dat ik als mens vrijwillig de keus heb gemaakt om satan te volgen, de mensenoordenaar. Ik weet dat de Heere geen hoogmoedige mensen wil inzetten in Zijn Koninkrijk. Hij 'is gekomen om te zoeken en te zalig te maken dat verloren was.'¹²

12. Luk. 19:10

De drugsverslaafde John is niet opgegroeid bij Gods Woord. Wanneer hij uit de gevangenis komt, wacht hem een onzekere toekomst. Al snel zullen de drugsverkopers naar hem toekomen en hem de middelen toestoppen. Hij weet dat hij er niet tegen bestand is en daarom heeft hij de keus gemaakt om de strijd op te geven. Drugs ... voor hem hét middel om de pijnlijke werkelijkheid van zijn leven te ontvluchten.

Het verschil zit in het feit of we de werkelijkheid wel of niet aanvaarden. Nee, niet onze eigen werkelijkheid, maar Gods werkelijkheid. De werkelijkheid zoals de Heere het ziet en bekendmaakt in Zijn Woord. Is dat ook mijn uitgangspunt, of niet?

